

УДК 338.43.01:658.2

Поповиченко Г. С.

Луганський національний аграрний університет

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ФОРМУВАННЯМ ТА ЕКСПЛУАТАЦІЄЮ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ВИРОБНИЦТВА ВІТЧИЗНЯНИХ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

У статті розкрито схему формування механізму управління відтворенням основних засобів. Запропоновано основні напрями удосконалення механізму відтворення основних засобів з позиції вимог ринкової економіки. Розглянуто фактори впливу на систему управління використанням та оновленням основних засобів.

Ключові слова: основні засоби, відтворення, відшкодування.

Постановка проблеми. Управління може здійснюватися лише у тому разі, коли існує реально діюча система, яка вирішує завдання управління. Якщо ця система є органічною частиною організації, її діями здійснюється управління організацією і вона не вирішує завдань, які відрізняються від управлінських, тоді її можна розглядати як спеціалізовану систему або як систему управління.

Система управління основними засобами складається і функціонує не тільки відповідно до змісту функції управління і характеру відносин, які лежать в основі управлінських взаємозв'язків, а й відповідно до умов, в яких формується система управління, а також відповідно до іманентно належних систем управління принципами її побудови, функціонування і перетворення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні аспекти сутності основних засобів, аспекти формування, підвищення економічної ефективності використання та відтворення досліджували зарубіжні та вітчизняні вчені-економісти: В.Г. Андрійчук, О.А. Бондаренко, І.Д. Бурковський, В.Н. Гавва, Т.С. Гайдучок, Н.В. Довгало, Н.А. Карасьова, О.Л. Клебан, О.В. Кочетков, Л.П. Лях, Л.Ю. Мельник, М.М. Могилова, Г.М. Підлісецький, Л.Д. Ревуцький, П.Т. Саблук, В.Г. Ткаченко, О.В. Ульянченко, О.М. Федорчук, А.Л. Фудчук, В.В. Хомяков, О.Г. Ципленко, А.П. Шмалій, О.Г. Ютобол та ін. Цими вченими-економістами зроблено вагомий внесок у визначення сутності основних засобів, методології аналізу їх економічної ефективності, закономірностей формування та відтворення.

Формулювання мети статті. Метою статті є розкриття схеми формування механізму управ-

ління відтворенням основних засобів і визначення основних напрямів його удосконалення з позицій вимог ринкової економіки.

Основний матеріал дослідження. Нині виділяють величезну кількість факторів, які впливають на процес формування ефективної системи управління аграрними підприємствами, які відрізняються за своєю природою та характером впливу [1]. Але дослідити всю сукупність факторів фактично неможливо, тому зосередимо увагу тільки на тих факторах, які найбільш суттєво впливають на результативність аграрних підприємств, зокрема на ефективність функціонування системи управління використанням та оновленням основних засобів (рис. 1).

Щодо законів та принципів системного управління основними засобами, то на аграрних підприємствах вони порушуються. Одним із таких принципів управління є принцип постійності та безперервності, але для аграрних підприємств його виконання не характерно.

Управлінські дії персоналу, пов'язані з вирішенням питань, що виникають з основними засобами, виконуються з іншою роботою. Усі функціональні обов'язки працівників, пов'язані з управлінням основними засобами, виконуються в межах їх посадових обов'язків, які значно ширші, ніж управління основними засобами. Це призводить до відволікання від своєчасного вирішення нагальних проблем з основними засобами та унеможливає їх вирішення [2].

Однією із цілей управління основними засобами, є випуск конкурентоспроможної продукції.

Функції управління основними засобами передбачають виконання управліннями певних керівних дій, а саме планування, організацію діяльності, мотивування та контролювання.

В управлінні основними засобами можуть застосовуватися економічні, соціологічні, організаційні та інші методи менеджменту. Названі методи повинні використовуватися в системі у взаємопов'язанні та доповненні, але для сучасної управлінської практики це не характерно. Деякі методи використовуються тільки в процесах оновлення основних засобів, деякі в процесах їх використання.

Велика кількість факторів зовнішнього середовища сприяє ефективному функціонуванню аграрних підприємств чи послаблюють його. До найбільш впливових зовнішніх факторів можна віднести: правовий фактор, інвестиційну активність, інформаційну прозорість ринку тощо [2].

Рис. 1. Фактори впливу на систему управління використанням та оновленням основних засобів

Механізм функціонування системи управління основними засобами – це налагодження взаємозв'язків між підрозділами та службами підприємства щодо процесів, у яких задіяні основні засоби.

Правильна робота системи управління використанням та оновленням основних засобів призведе до підвищення ефективності процесів використання наявних основних засобів, зменшення їх зношення та технологічної відсталості аграрних підприємств.

Господарський механізм підприємства у категоріях управління слід розглядати як складову системи управління, яка забезпечує взаємодію факторів, від стану яких залежить результат діяльності об'єкта, яким керують. Фактори управління для підприємства можуть бути внутрішніми або зовнішніми.

На рисунку 2 наведена схема системи управління підприємством, яка дуже часто розглядається як господарський механізм на аграрних підприємствах.

В управлінні основними засобами можуть застосовуватися економічні, соціологічні, організаційні та інші методи менеджменту. Названі методи повинні використовуватися в системі у взаємопоеднанні та доповненні, але для сучасної управлінської практики це не характерно. Деякі методи використовуються тільки в процесах оновлення основних засобів, деякі в процесах їх використання.

Велика кількість факторів зовнішнього середовища сприяють ефективному функціонуванню аграрних підприємств чи послаблюють його. До найбільш впливових зовнішніх факторів можна віднести: правовий фактор, інвестиційну активність, інформаційну прозорість ринку тощо [3].

Про стан справ у економіці досить упевнено можна судити і за характером процесів, які відбуваються в інвестиційній сфері. Вона є індикатором, який вказує на загальне положення всередині країни, розмір національного доходу, привабливість для інших держав.

Сільське господарство нині, як ніколи, відчуває гострий дефіцит фінансових ресурсів. Більше половини аграрних підприємств є збитковими, а особисті селянські господарства не спроможні нагромадити відповідні кошти, необхідні для організації виробництва на сучасній техніко-технологічній основі. Переробна сфера, як і тракторна, сільськогосподарським та продовольчим машинобудуванням, за рівнем розвитку технологічних процесів належить до четвертого (з шести) технологічного укладу і, за незначним винятком, відстає від харчової промисловості європейських країн на ціле покоління техніки та технологій. Частка іноваційних видів продукції в загальному обсягу продовольчих товарів у 2010 р. становила усього 7,2%. Подолати технічну відсталість аграрної сфери можна лише за умов переведення її на іноваційно-інвестиційну модель розвитку.

За таких обставин залишається низькою загальна

ефективність використання земельних ресурсів. До інтенсивного обробітку залучаються значні площі малопродуктивних земель, не належним чином використовуються меліоровані угіддя, недостатня увага приділяється охороні землі від деструктивних впливів природного і антропогенного характеру.

Матеріально-технічна база аграрної сфери майже повністю позбавлена новітніх технологій порівняно з 1990 роком. Внаслідок низького рівня забезпеченості аграрних підприємств матеріально-технічними засобами не виконуються окремі технологічні операції. Загальні витрати сільгосптоваровиробників, пов'язані із нестачею та низьким станом машин, за недобором врожаю становлять понад 30%, за перевитратами пального – близько 15%.

Рівень потенційних можливостей підприємства залежить від збалансованості матеріальних ресурсів, їх раціонального кількісного та якісного співвідношення, відповідності вимогам новітніх технологій. Зміни у виробництві продукції потребують певних змін технології і технічної сумісності машин з його вимогами. Технічні засоби повинні відповідати технологічним потребам і пристосовувати технологію під наявні матеріально-технічні засоби [3].

Висновки і пропозиції. Прогрес розвитку аграрного сектору можливий тільки за умови оновлення матеріально-технічної бази, підвищення рівня механізації та електрифікації виробництва. Без радикального оновлення основних фондів, без відповідного рівня енергоозброєності праці в аграрних підприємствах неможливо забезпечити належний рівень виробництва обсягів та якості продукції, конкурентоспроможності галузі.

Підприємства не можуть самостійно вибратися з кризи, а держава не має коштів на субсидування й інвестування у ці підприємства. Таким чином, якщо держава зацікавлена у стабільній та сильній економіці, то вона повинна на законодавчому й виконавчому рівнях створити сприятливий інвестиційний клімат. Адже сільське господарство – це одна з основних галузей в будь-якій економіці, котра є малоприбутковою й малопривабливою для інвестицій, але від розвитку сільського господарства залежить розвиток усієї економіки. Саме тому питання інвестицій у сільське господарство є ключовим у розвитку економіки нашої держави.

Рис. 2. Система управління аграрним підприємством

В економіці сільськогосподарського підприємства утворилася нова за своєю суттю проблема – криза надвиробництва, коли неплатоспроможний ринок не стимулює виробництво. Така ситуація є наслідком:

1) скорочення експорту сільськогосподарської продукції через розвал системи державного замовлення і розподілу ресурсів у країні євро-азійського простору;

2) падіння попиту на сільськогосподарську сировину на внутрішньому ринку для переробки на продовольчі товари в регіонах України через обмежену платоспроможність населення.

Ключовою умовою вирішення продовольчої проблеми є, на наш погляд, раціональне використання виробничого потенціалу, зміцнення матеріально-технічної бази, формування і використання її основної ланки – основних засобів. Їх варто розглядати як активи підприємства, які беруть участь у декількох операційних циклах, не втрачаючи при цьому матеріально-речових ознак, переносять свою вартість на новостворену продукцію части-

нами у вигляді нарахованої амортизації, термін корисного використання яких становить більше одного року, та від використання яких підприємство очікує отримати економічну вигоду.

Погоджуємося, що формування ринку засобів виробництва повинне здійснюватися за умови трьох основних складових [3]:

- маркетингової інфраструктури (товарні біржі, агроторгові дома, сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи тощо);

- фінансово-кредитної (банки, кредитні спілки, промислово-фінансові групи, страхові компанії) та інформаційно-консультаційної інфраструктури (інформаційно-консультаційні центри, дорадчі служби), які забезпечуватимуть докорінну трансформацію існуючої системи матеріально-технічного обслуговування, її якісну зміну та диверсифікаційні можливості на основі обмеження посередницьких ланок, поєднання інтересів виробничої, постачальницької і фінансової сфер, орієнтації обслуговуючих структур на інтереси сільськогосподарського товаровиробника.

Список літератури:

1. Воронков Д.К. Системний підхід до управління змінами на підприємстві / Д.К. Воронков, Н.Г. Калюжна // Прометей. – 2010. – № 1(31). – С. 187-190.
2. Матвієнко М.В. Ефективність процесу управління основним капіталом в морських торговельних портах / М.В. Матвієнко // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2009. – № 26. – С. 102-106.
3. Маркіна І.А. Управління основними фондами торговельних підприємств / І.А. Маркіна // Торгівля і ринок України. – 2009. – № 27. – С. 205-210.
4. Приварникова І.Ю. Система управління використанням та оновленням основних засобів промислових підприємств / І.Ю. Приварникова // Економічний простір. – 2011. – № 47. – С. 268-280.
5. Шамота Г. Проблемні аспекти ефективного управління основними засобами підприємства в сучасних умовах / Г. Шамота, А. Матюшенко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://sophus.at.ua/publ/2011_11_15_16.

Поповиченко А. С.

Луганський національний аграрний університет

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ МЕХАНИЗМА УПРАВЛЕНИЯ ФОРМИРОВАНИЕМ И ЭКСПЛУАТАЦИЕЙ ОСНОВНЫХ СРЕДСТВ ПРОИЗВОДСТВА ОТЕЧЕСТВЕННЫХ АГРАРНЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ

Резюме

В статье раскрыта схема формирования механизма управления воспроизводством основных средств. Предложены основные направления совершенствования механизма воспроизводства основных средств с позиции требований рыночной экономики. Рассмотрены факторы влияния на систему управления использования и обновления основных средств.

Ключевые слова: основные средства, воспроизводство, возмещение.

Popovichenko G. S.

Luhansk National Agrarian University

IMPROVEMENT IN MECHANISM OF REGULATION OF FORMATION AND USING OF THE MAIN RESOURCES OF PRODUCTION OF NATIVE AGRARIAN ENTERPRISES

Summary

Management can be executed only when there is a real operating system solving the problem of management. If this system is an integral part of the organization, its activities are managed by organization and it does not solve problems that are different from management, then it can be viewed as a specialized system or as a control system. The fixed assets control system consists and operates not only in accordance with the content management functions and nature of the relationships that underlie managerial relationships, but in accordance with conditions of management formation system, and in accordance with inherently appropriate management system principles of its construction, operation and transformation. The level of enterprise's potential possibilities depends on the balance of material resources, their rational quantitative and qualitative value, compliance with the latest technology. Changes in production require certain changes in technology and technical compatibility of machines with its requirements. The article describes the scheme of the formation mechanism of fixed assets control reproduction. The basic directions of improvement of the mechanism of fixed assets reproduction from the perspective market requirements are proposed. The factors of influence on the management system and on the fixed assets renewing are considered.

Keywords: fixed assets, reproduction, compensation.